

Cybersecurity and Law

2025 Nr 2 (14)

DOI: 10.34567/cal/216005

Digital dignity as an individual's personal good

Godność cyfrowa jako dobro osobiste jednostki

Izabela STAŃCZUK

Akademia Sztuki Wojennej

ORCID: 0000-0003-2446-8428

E-mail: i.stanczuk@akademia.mil.pl

Abstract

In the age of rapidly advancing digitalization, in the era of the development of artificial intelligence and cyberspace, which bring many conveniences to the everyday functioning of individuals, there are more and more threats and difficulties in protecting what is particularly important to individuals. Personal rights, as non-material values widely recognized in society and closely related to human beings, are undoubtedly a manifestation of human dignity. This dignity does not have a strictly legal dimension, but boils down to the sphere of feelings and self-esteem of each individual. It concerns various aspects of their existence, and violations of this sphere can come from both the real and virtual worlds. Hence, defining personal rights as digital seems to be fully justified. The aim of this article is to undertake scientific considerations on "digital dignity" in the context of an individual's personal rights and to initiate a discussion on new personal rights closely related to the status and role of humans in cyberspace. The research was conducted using inductive, deductive, and dogmatic-legal methods. The results allow us to formulate the thesis that digital dignity, as derived from the dignity of the individual, should be granted the status of a personal right. As a new category of good, it should be protected on an equal footing with other constitutional rights and freedoms, even if it is not included in the regulations as a separate personal good.

Keywords

Human dignity, digital dignity, personal rights, artificial intelligence.

Streszczenie

W dobie szybko postępującej cyfryzacji, w erze rozwoju sztucznej inteligencji i cyberprzestrzeni niosących ze sobą wiele udogodnień w codziennym funkcjonowaniu jednostki, pojawia się coraz więcej zagrożeń i trudności w ochronie tego, co dla jednostki szczególnie ważne. Dobra osobiste, jako powszechnie uznane

w społeczeństwie wartości niemajątkowe, związane ściśle z człowiekiem, bez wątplenia stanowią przejaw jego godności. Godność ta, nie ma wymiaru stricto prawnego, ale sprowadza się do sfery uczuć i poczucia wartości każdej jednostki. Dotyczy ona różnych aspektów jej istnienia, a naruszenia tej sfery mogą pochodzić zarówno ze świata realnego, jak i wirtualnego. Stąd określanie dóbr osobistych jako cyfrowych, zdaje się być w pełni uzasadnione. Celem artykułu jest podjęcie naukowych rozważań nad „godnością cyfrową”, w kontekście dóbr osobistych jednostki oraz zapoczątkowanie dyskusji nad nowymi dobrami osobistymi związanymi ściśle ze statusem i rolą człowieka w sferze cyberprzestrzeni. W przeprowadzonych badaniach posłużono się metodą indukcyjną, dedukcyjną oraz dogmatyczno – prawną. Osiągnięte rezultaty pozwalają sformułować tezę, że godności cyfrowej, jako wywodzącej się z godności jednostki, należy przyznać przymiot dobra osobistego. Jako dobro nowej kategorii, powinna być ona chroniona na równi z innymi konstytucyjnymi prawami i wolnościami, nawet jeśli nie zostanie ujęta w przepisach jako odrębne dobro osobiste.

Słowa kluczowe

Godność człowieka, godność cyfrowa, dobra osobiste, sztuczna inteligencja.

Wprowadzenie

Ochrona dóbr osobistych przed nieuprawnionymi naruszeniami w internecie jest tematem, który dotyka coraz większą część społeczeństwa. Rozwój nowych technologii i aktywność użytkowników w cyberprzestrzeni sprawiają, że wiele sfer codziennego życia przestaje być realizowane w sposób tradycyjny, a przenoszone są do świata wirtualnego. Wykorzystując dostęp do sieci, nie tylko załatwiamy sprawy urzędowe, prowadzimy działalność gospodarczą czy wymieniamy korespondencję, ale coraz częściej szukamy w niej źródeł rozrywki i sposobu na spędzenie wolnego czasu. Poza niewątpliwymi korzyściami płynącymi z cyfryzacji, pojawiło się także wiele zagrożeń, które nieustannie ewoluują, powodując, że coraz trudniej zapewnić sobie bezpieczeństwo w sieci. Szybki postęp cywilizacyjny i rozwój nowych technologii powodują, że dotychczasowe, „klasyczne” postrzeganie dóbr osobistych, może okazać się niewystarczające. Godność, wolność czy prywatność człowieka, jako wartości powiązane z jednostką, narażone są w sposób szczególny na różnego rodzaju naruszenia, których źródłem są głównie działania w sieci innych osób. Mając na względzie powyższe, dobra te nabierają charakteru „dóbr cyfrowych”, a sposób ich zabezpieczenia i ochrony musi być dostosowany do ich charakteru i nowego, cyfrowego wymiaru. „Godność cyfrowa” stanowi nowe pojęcie, nierozwinięte dotychczas ani na gruncie prawa polskiego ani doktryny. Nie oznacza to jednak, że koncepcja „digital dignity” nie jest znana w świecie nauki. Badania i prace rozwojowe poświęcone tej problematyce, prowadzone są głównie przez ośrodki zagraniczne, co utwierdza w przekonaniu, że warto, a nawet należy podjąć tę problematykę na gruncie nauki polskiej. Brak publikacji naukowych w tym obszarze utwierdza w przekonaniu, że sfera osobistych dóbr cyfrowych stanowi pewną lukę, którą trzeba wypełnić. Traktując godność człowieka jako źródło innych praw i wolności, naturalną konsekwencją jest ustanowienie jej pierwszym i kluczowym dobrem osobistym jednostki.

Celem pracy jest podjęcie naukowych rozważań nad „godnością cyfrową”, w kontekście dóbr osobistych jednostki oraz zapoczątkowanie dyskusji nad nowymi dobrami osobistymi związanymi ściśle ze statusem i rolą człowieka w sferze cyberprzestrzeni. Dla osiągnięcia wskazanego celu postawiono główne pytanie badawcze: W jaki sposób traktować „godność cyfrową” na tle innych dóbr osobistych jednostki oraz jakie działania będą stanowiły przejaw jej naruszenia w cyberprzestrzeni? Przyjęta hipoteza badawcza zakłada, że „godność cyfrowa” stanowi element godności człowieka w ogóle i jako taka jest dobrem osobistym, które podlega ochronie prawnej. Uznanie „godności cyfrowej” za dobro osobiste mieszczące się w sferze godności ludzkiej, nie jest równoznaczne z koniecznością formalnego jej ustanowienia na gruncie prawa jako odrębnego dobra, co nie wpływa na możliwość posługiwania się tym określeniem w praktyce, ani powołania się na jej możliwe naruszenia. Zakłada się, że katalog możliwych naruszeń jest otwarty i wraz z rozwojem procesów cyfryzacji będzie ulegał poszerzeniu, a wyodrębnienie w przepisach prawa dobra „godności cyfrowej”, może skutkować powstaniem odrębnego katalogu cyfrowych dóbr osobistych.

Współcześnie prawie każdemu dobru osobistemu można nadal przymiot „cyfrowości”, co w efekcie doprowadziłoby do istnienia dualistycznego systemu dóbr: osobistych tradycyjnych i osobistych cyfrowych. Wydaje się, że takie postępowanie może dublować pewne przepisy i stwarzać podwójne standardy względem zachowań podobnych. W celu zweryfikowania przyjętej hipotezy badawczej posłużono się metodą indukcyjną, dedukcyjną oraz dogmatycznie – prawną. Strukturę pracy podzielono na trzy kluczowe obszary. Pierwszy z nich wprowadza w problematykę dóbr osobistych, wskazuje ich przykładowy katalog oraz pozwala zrozumieć istotę tych dóbr. W drugim z obszarów skupiono się na „godności cyfrowej”, postrzeganej jako element godności człowieka, jej rozumieniu oraz ramach prawnych, jakie stanowią jej gwarancję. Trzeci z obszarów poświęcono przykładowym naruszeniom jakie mogą godzić w „godność cyfrową” jednostki, przy czym z uwagi na ich rozbudowany katalog, posłużono się wyłącznie wybranymi przykładami.

Dobra osobiste jednostki

Pojęcie „dóbr osobistych” ma charakter niejednoznaczny, a w przepisach prawa brak jest definicji legalnej oraz zamkniętego katalogu dóbr, które należałoby rozpatrywać w tym ujęciu. Stwarza to potrzebę wyodrębnienia i przyjęcia pewnych kryteriów pozwalających na identyfikację danych dóbr jako osobistych. Nie pozostawia jednak wątpliwości stwierdzenie, że stanowią one wartości niemajątkowe, ściśle skorelowane z osobowością człowieka. Jak zwraca uwagę Z. Radwański, pomimo iż człowiek jest tworem biologicznym, to wartości mu przynależne i podlegające ochronie nie dadzą się sprowadzić do sfery bytu materialnego. Stają się one przedmiotem ochrony wówczas, gdy zaczynają być postrzegane w związku z jednostką ludzką oraz są społecznie akceptowane i uznane na gruncie prawa¹. W literaturze przedmiotu często propagowane jest podejście zgodnie z którym, ochrona dóbr osobistych opiera się na konstrukcji praw podmiotowych osobistych, mających charakter

¹ Z. Radwański, *Koncepcja praw podmiotowych osobistych*, „Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny” 1988, rok L, z. 2, s. 6.

niemajątkowy, bezwzględny, dziedziczny i niezbywalny². Elementem wspólnym dla wszystkich definicji jest traktowanie dobra osobistego w kategorii wartości, przy czym różne jest podejście, co do charakteru tych dóbr (subiektywny bądź obiektywny charakter). Różnica pojawia się również w kontekście uznania ich istnienia przez system prawny bądź przez społeczeństwo oraz ich relacji z człowiekiem i niemajątkowego charakteru. E. Gniewek i P. Machnikowski twierdzą, iż: „dobrami osobistymi są powszechnie uznane w społeczeństwie wartości niemajątkowe związane ściśle z osobą człowieka i będące przejawami godności osoby ludzkiej, obejmujące przede wszystkim integralność fizyczną i psychiczną oraz indywidualność człowieka”³. W takim ujęciu dobrom osobistym przypisuje się obiektywny charakter, który wyraża się w tym, iż przysługują one każdej jednostce bez względu na sposób pojmowania przez nią tych dóbr i odczuwania ich naruszeń.

Pod pojęciem „dobra osobiste”, zgodnie z orzecznictwem sądów powszechnych rozumieć należy, interesy godne ochrony (interesy idealne), którym odpowiadają pożądane zachowania innych osób względem uprawnionego. Chodzi o oczekiwanie od innych bierności (nieingerowania w dobra osobiste), czyli ograniczenie ich wolności obowiązkiem respektowania pewnych interesów uprawnionego, zakwalifikowanych jako dobra osobiste⁴.

Trudność w zdefiniowaniu „dóbr osobistych” jest rezultatem wątpliwości jakie mogą pojawiać się w związku z interpretacją poszczególnych konstytutywnych elementów samego pojęcia. M. Wild wskazuje, że w zasadzie jedynymi elementami, które nie budzą wątpliwości w tym przedmiocie jest określenie dóbr osobistych jako wartości oraz powiązanie ich z jednostką ludzką⁵.

Dobra osobiste powstają wraz z narodzinami człowieka i wygasają wraz z jego śmiercią. Jak zwraca uwagę I. Lewandowska – Malec: „W piśmiennictwie niekiedy dokonuje się rozróżnienia na dwie kategorie dóbr osobistych: przyrodzone, przysługujące każdemu z racji samego urodzenia (cześć, wolność, zdrowie, życie) oraz nabyte w trakcie trwania życia ludzkiego (przede wszystkim te wynikające z twórczości)”⁶.

Dobra osobiste są wartościami, które wyróżniają i indywidualizują jednostkę ludzką. System prawny chroni i zabezpiecza szereg różnorodnych wartości, przy czym należy mieć na uwadze, że nie wszystkie z nich wiążą się z człowiekiem albo też związek ten nie jest wystarczająco istotny. Stosując rozumowanie *a contrario* można przyjąć iż zasadniczą przesłanką przysługiwania praw osobistych jest bycie osobą, posiadanie przymiotu osobowości. Takie pojmowanie jednostki rzutuje w sposób bezpośredni na definiowanie „dóbr osobistych”, za które uznać można wyłącznie te dobra, jakie powinny być chronione w związku z faktem bycia osobą, przez podmiot którego dobra te dotyczą. Tym samym następuje zawężenie pojęcia dóbr, poprzez zaklasyfikowanie części z nich do kategorii „osobistych”, a więc szczególnie istotnych z punktu widzenia człowieka. Zabieg ten pozwolił ograniczyć zakres

² M. Szablowska, Ochrona dóbr osobistych pracownika z perspektywy europeizacji polskiego prawa pracy, „Studia Iuridica Toruniensia” 2006, t. 3, s. 180-181.

³ E. Gniewek, P. Machnikowski, Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2019, Legalis.

⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 grudnia 2018 r., I ACa 1125/17.

⁵ M. Wild, Wykonanie zobowiązania a ochrona dóbr osobistych w prawie cywilnym, Warszawa 2009, s. 4.

⁶ I. Lewandowska-Malec (red.), Dobra osobiste, Warszawa 2017, Legalis, s. 5.

dóbr mieszczących się w tym pojęciu, dzięki czemu mogą one korzystać z szerszej ochrony prawnej⁷. Jak słusznie konkluduje T. Grzeszak, aby spośród interesów idealnych człowieka, móc dokonać selekcji pod kątem ich możliwości stania się dobrami osobistymi, należy przede wszystkim odpowiednio zinterpretować termin „osobisty”. Chcąc ograniczyć ten zbiór należy zbadać, czy interesy te posiadają cechy konstytuujące ich osobisty charakter takie jak: związaną z samym uprawnionym, a nie z dobrostanem innej osoby, której uprawniony tylko współczuje; brak charakteru interpersonalnego (czyli ich byt nie zależy od woli innej osoby, jak w przypadku więzi międzyludzkiej); zindywidualizowany i własny charakter⁸.

W judykaturze i piśmiennictwie przyjmuje się powszechnie, że dobra osobiste wynikają z tych wartości niemajątkowych, które są ściśle związane z człowiekiem, obejmując jego fizyczną i psychiczną integralność, albo, będąc przejawem jego twórczej działalności. Skupiają niepowtarzalną, pozwalającą na samorealizację indywidualność człowieka, jego godność oraz pozycję wśród innych ludzi. Dobrem osobistym jest wartość immanentnie złączona z istotą człowieczeństwa oraz naturą człowieka, niezależna od jego woli, stała, dająca się skonkretyzować i zobiektywizować⁹.

Godność cyfrowa

Podstawę formułowania wniosków i twierdzeń na temat dóbr osobistych człowieka powinny stanowić przepisy Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a szczególnie art. 30 dotyczący godności ludzkiej, której to nieodłącznym elementem w dzisiejszej erze nowych technologii – jest godność cyfrowa. Godność człowieka, jako przyrodzona i niezbywalna ma szczególne znaczenie wśród wartości konstytucyjnych. Zgodnie z Konstytucją, stanowi ona źródło wolności i praw człowieka i obywatela, jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych¹⁰. Ma ona charakter przyrodzony i niezbywalny, brak jest jednak w literaturze zgodności co do tego czym jest. Ta niejednoznaczność zdaje się być uzasadniona tym, że przynależy ona do osobowości ludzkiej, a więc sprowadza się do sfery uczuć i poczucia wartości każdej jednostki, które jak wiadomo - są zmienne. Wpływ na kształtowanie się tej sfery będą miały różne czynniki, zarówno o charakterze wewnętrznym (cechy psychiki człowieka), jak i zewnętrznym (wpływ kultury, religii i historii)¹¹. Na potrzeby wydawanych rozstrzygnięć, próby wyjaśnienia pojęcia godności osobistej możemy odnaleźć w orzecznictwie sądów powszechnych. I tak Sąd Apelacyjny w Krakowie stwierdza, że „godnością osobistą” jest własne wewnętrzne przekonanie danego człowieka o jego etycznym i moralnym nieposzlakowaniu oraz oczekiwanie czci wobec siebie rozumianej jako pozytywne nastawienie innych osób wobec niego ze względu na społeczne i osobiste wartości, które reprezentuje¹². Do godności odwołuje się wiele aktów

⁷ M. Wild, op.cit., s.5.

⁸ T. Grzeszak, Dobro osobiste jako dobro zindywidualizowane, „Przegląd Sądowy” 2018, nr 4, Lex.

⁹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 26 września 2013 r., I ACa 492/13, LEX nr 1383502.

¹⁰ Art. 30 Konstytucji RP z 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483).

¹¹ B. Banaszak, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, Warszawa 2012, Legalis.

¹² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 15 listopada 2018 r., I ACa 1003/17, LEX nr 2698092.

o charakterze unijnym i międzynarodowym, m.in. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej, której art. 1 określa godność człowieka jako nienaruszalną, zobowiązując do jej poszanowania i ochrony¹³ czy rozporządzenie RODO, które w artykule 88 ust. 2 dotyczącym przetwarzania danych w kontekście zatrudnienia stanowi, iż przepisy tworzone przez państwa członkowskie muszą obejmować odpowiednie i szczegółowe środki zapewniające osobie, której dane dotyczą, poszanowanie jej godności¹⁴. Godność została również dwukrotnie przywołana w tzw. Akcie w sprawie sztucznej inteligencji, gdzie sformułowano zapis, iż „Zgodnie z wytycznymi grupy ekspertów wysokiego szczebla ds. AI przewodnią i nadzorczą rolą człowieka oznacza, że systemy AI rozwija się i wykorzystuje jako narzędzia służące ludziom, szanujące godność ludzką i autonomię osobistą oraz działające w sposób, który może być odpowiednio kontrolowany i nadzorowany przez człowieka” oraz „Z uwagi na rosnące znaczenie i wykorzystanie systemów sztucznej inteligencji stosowanie zasad projektowania uniwersalnego do wszystkich nowych technologii i usług powinno zapewniać pełny i równy dostęp dla wszystkich osób, których potencjalnie dotyczą technologie AI lub które je stosują, w tym osób z niepełnosprawnościami, w sposób uwzględniający w pełni ich przyrodzoną godność i różnorodność”¹⁵.

„Godność cyfrowa” nie jest pojęciem o charakterze normatywnym, ani występującym powszechnie w doktrynie. Jest to nowe sformułowanie, dopiero wprowadzane do nauki polskiej, które nawiązuje do koncepcji „digital dignity”, będącej przedmiotem badań naukowców w Europie i na świecie¹⁶. Pojęcie to bywa używane w odniesieniu do godności w działalności online i interakcjach cyfrowych: cyfrowa godność to „szacunek, honor i uznanie, które zachowują osoby angażujące się w działania online i interakcje cyfrowe. Różnica między godnością człowieka a cyfrową godnością leży przede wszystkim w ich kontekście i zakresie”¹⁷. Zdaniem Z. Miąsko: „Koncepcja ta opiera się na idei poszanowania praw człowieka w przestrzeni cyfrowej. Obejmuje to prawo jednostki do kontroli nad przepływem danych osobowych, ochrony tożsamości cyfrowej, a także ochrony przed szkodliwymi działaniami, takimi jak dyskryminacja, stalking czy kradzież tożsamości. W szerokim rozumieniu idea

¹³ Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz.U.UE.C.2016.202.389 t.j. z dnia 2016.06.07).

¹⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), (Dz.U.UE.L.2016.119.1 z dnia 2016.05.04).

¹⁵ Rozporządzenie 2024/1689 w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie sztucznej inteligencji) Tekst mający znaczenie dla EOG, (Dz.U.UE.L.2024.1689 z dnia 2024.07.12).

¹⁶ Zob. szerzej: M. Nowikowska, Deepfake w nowych mediach - zagrożenie dla tożsamości cyfrowej, „Roczniki Kulturoznawcze” 2025, Nr 4, t. 16, KUL, s. 269-282; M. Nowikowska, Identity Theft. Protection of Personal Data in Cyberspace, [in:] L. Tafaro, I. Laki, I. Florek (eds.), Digital well-being – a concern for the quality of life, Friedman University, 2023, pp. 148-165; K. Chałubińska-Jentkiewicz, M. Nowikowska, Prawa człowieka w cyberprzestrzeni, Toruń 2025, s. 1-378; M. Nowikowska, Digital Identity on the Internet – Challenges and Threats [w:] J. Żylińska, K. Huczek, K. Borkowski (red.), Wielowymiarowość Cyberbezpieczeństwa, Warszawa 2024, s. 25-38.

¹⁷ C. Kadioglu Kumtepe, S. Riley, „Law, technology and humans” 2024, vol.6 (3), s.157; <https://doi.org/10.5204/lthj>.

„digital dignity” to także dążenie do etycznego i odpowiedzialnego korzystania z technologii, tak aby służyła ona człowiekowi, a nie stanowiła instrument do krzywdzenia jednostki¹⁸.

Interesujące spostrzeżenia na temat wpływu nowych technologii na godność człowieka poczynił Pablo Gilabert, który dokonał rozróżnienia między godnością wynikającą z warunku (stanu), a godnością wynikającą ze statusu, zauważając, że technologie cyfrowe oddziałują na nie w różny sposób. Godność wynikającą z warunków (stanu), czy też inaczej dobrostan jednostki, dzięki wykorzystaniu nowych technologii, może w znaczący sposób ulec poprawie, m.in. dzięki rozwojowi medycyny czy pojawieniu się nowych sposobów i środków nawiązywania i utrzymywania kontaktów społecznych. Pojawienie się nowych rozwiązań cyfrowych, w sytuacji gdy nie są one dostępne dla wszystkich, może spowodować zaniżenie poczucia własnej wartości, a więc godzić tym samym w drugi rodzaj godności powiązanej ze statusem jednostki, tworząc podziały i bariery cyfrowe¹⁹. Brak dostępności niektórych rozwiązań technologicznych dla pewnych grup społecznych czy też niemożność skorzystania przez nie z proponowanych rozwiązań, może powodować wykształcenie się poważnych barier, a w konsekwencji prowadzić do wykluczenia i obniżenia statusu społecznego.

Naruszenia godności cyfrowej jednostki

Spektrum możliwych naruszeń godności cyfrowej jednostki jest niezwykle obszerne i w zasadzie wciąż ewoluuje, stąd w artykule posłużono się jedynie wybranymi przykładami pozwalającymi na zobrazowanie ich różnorodności i skali. Źródłem naruszeń może być zarówno jednostka, jak i wykorzystywana w tym celu sztuczna inteligencja. Jak zwraca uwagę mec. Zuzanna Miąsko „AI realnie uderza w godność cyfrową – prawo do bycia przedstawianym uczciwie i bez zniekształceń w sieci. Gdy chatboty „halucynują”, potrafią przypisać ludziom czyny, których nie popełnili. Szczególnie groźne są deepfake-i i „digital nudity”²⁰.

Terminem „deepfake” można określić technologię uczenia maszynowego GAN, umożliwiającą cyfrową zmianę wyglądu lub głosu innej osoby oraz powstałe w ten sposób materiały. Technologia ta, może mieć różnorodne zastosowanie i być wykorzystywana zarówno w celach zgodnych z prawem, jak i wbrew prawu. W obu przypadkach sprawia jednak, że jednostka traci pewność co do realności, prawdziwości obrazu, który widzi, czy dźwięku który słyszy²¹. Przykładów w jaki zastosowanie technologii deepfake prowadzi do naruszenia godności cyfrowej jednostki można wskazać wiele, a jej popularność warunkowana jest w znacznej mierze dostępnością wykorzystywanego w niej

¹⁸ Z. Miąsko, Godność cyfrowa jako nowe dobro osobiste – jak nadażyć za rewolucją technologiczną?, <https://www.prawo.pl/prawo/godnosc-cyfrowa-jako-nowe-dobro-osobiste-jak-nadazyc-za-rewolucja-technologiczna,534511.html#:~:text=Po%C4%99cie%20godno%C5%9Bci%20cyfrowej%20akcentuje%20jednak%20to%20podstawowe%20prawojej%20autonomii%2C%20integralno%C5%9Bci%20i%20reputacji%20w%20przestrzeni%20cyfrowej> [dostęp: 1.12.2025].

¹⁹ C. Kadioglu Kumtepe, S. Riley, op.cit., s. 157.

²⁰ Z. Miąsko, Godność cyfrowa w praktyce - studia przypadków naruszeń przez AI, <https://www.prawo.pl/prawo/godnosc-cyfrowa-w-praktyce-studia-przypadkow-naruszen-przez-ai,534602.html>, [dostęp: 28.11.2025].

²¹ M. Głuchowski, Karalność tworzenia i rozpowszechniania fałszywych treści pornograficznych deepfake, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2023, z. 4, s. 6.

oprogramowania. Tworzenie fałszywych filmów komediowych czy pornograficznych, w których przy użyciu sztucznej inteligencji zastąpiono pierwotne postacie innymi, często po to, aby je ośmieszyć czy skompromitować, materiałów wykorzystywanych przy próbach szantażu, linkach phishingowych i oszustwach wymuszających²² – wszystkie tego rodzaju działania w internecie powodują, że naruszone zostaje wewnętrzne przekonanie danego człowieka o jego etycznym i moralnym nieposzlakowaniu oraz pozytywne nastawienie innych osób wobec niego ze względu na społeczne i osobiste wartości, które reprezentuje. Szczególnie niebezpieczne w ostatnim czasie jest tworzenie filmów reklamujących preparaty medyczne, w których rzekomo wzięły udział osoby uznawane za autorytety w dziedzinie medycyny oraz osoby publicznie znane. Filmy tego rodzaju, nie tylko mogą godzić w cześć i dobre imię tych osób ale stwarzać realne ryzyko dla odbiorców, którzy pod wpływem tych treści, zdecydowali się na zakup niesprawdzonego lub nieskutecznego preparatu.

Zjawiskiem, które współcześnie stanowi poważne zagrożenie dla godności jednostki jest wykorzystywanie aplikacji do tworzenia deepnude i bezprawne publikowanie ich w sieci. Mowa tu o wykorzystywaniu sztucznej inteligencji, a konkretnie technologii deepfake, do tworzenia nagiego wizerunku osoby zamieszczonej na zdjęciu. Tego rodzaju działania są szczególnie niebezpieczne, kiedy dotyczą osób małoletnich, a ich wykonawcami są rówieśnicy ze szkoły czy zajęć pozalekcyjnych. Deepnude zostało wykorzystane m.in. do wygenerowania zdjęcia amerykańskiej piosenkarki Taylor Swift, co stało się ważnym impulsem do podjęcia dyskusji nad etyką i wykorzystaniem technologii AI²³.

Ważnym zagadnieniem jest także występowanie dyskryminacji algorytmicznej, spowodowanej budową przez SI pewnych korelacji, które mogą być trudne do wychwycenia i zidentyfikowania²⁴. Mowa tu o koncepcji tzw. „racjonalnej dyskryminacji”, która zakłada, że jeśli budowane są algorytmy w których nie uwzględnia się strukturalnych nierówności, efektem tego może być stworzenie dla pewnej grupy społecznej niebezpieczeństwa, że zostanie w sposób automatyczny wykluczona, a co za tym idzie, istniejące już nierówności staną się jeszcze dotkliwsze. Osoby te, jako członkowie mniejszości mogą zostać włączone do tzw. „cyfrowych przytułków” (digital poorhouse), a uwzględniając trwałość danych oraz zmienność norm, jednostki dzisiaj będące poza granicami takiego przytułku mogą zostać do niego przypisane w przyszłości²⁵. Dopuszczalność takich działań stwarza realne

²² O. Wasiuta, S. Wasiuta, Deepfake jako skomplikowana i głęboko fałszywa rzeczywistość, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate” 2019, nr 9(3), s. 23.

²³ J. Drzewicki, Taylor Swift. Piosenkarka ofiarą fałszywych obrazów wygenerowanych przez AI, Taylor Swift vs. AI, <https://sztucznaitelegencjablog.pl/blog/taylor-swift-vs-ai-kontrowersyjne-obrazy-i-ich-konsekwencje/>: Kontrowersyjne obrazy i ich konsekwencje - Sztuczna Inteligencja Blog, [dostęp: 29.11.2025].

²⁴ M. Otto, Dyskryminacja algorytmiczna w zatrudnieniu. Zarys problemu, „Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej” 2022, nr 29, s.147; E. Wszendybył-Skulska, Sztuczna inteligencja w ZZL- korzyści i wyzwania, [w:] M. Urbaniak, A. Tomaszewski (red.), Wyzwania społeczne i technologiczne a nowe trendy w zarządzaniu współczesnymi organizacjami, Warszawa 2020, s. 334; K. Ciosk, Model systemowego przeciwdziałania dyskryminacji algorytmicznej – uwagi na tle projektu aktu w sprawie sztucznej inteligencji, „Roczniki Administracji i Prawa” 2022, XX, z. 2, s. 320.

²⁵ J. Piwowar, Uprzedzenia w algorytmach, [w:] M. Mamak-Zdanecka, D. Żuchowska-Skiba (red.), Humanizacja pracy. Technologiczno-społeczny wymiar sztucznej inteligencji. Władza algorytmów? 2019, s. 43-44.

zagrożenie nie tylko dla godności cyfrowej jednostki, ale godności człowieka w ogóle.

Innym z przykładów naruszenia godności cyfrowej jest kradzież tożsamości w cyberprzestrzeni bądź jej przywłaszczenie²⁶. Działania tego rodzaju polegają na podszywaniu się pod dane innej osoby czy też jej wizerunek, a ich celem jest popełnienie czynu zabronionego i zaszkodzenie osobie, której dane dotyczą²⁷. W 2015 r. Sąd Rejonowy w Olsztynie rozpoznawał sprawę, w której oskarżona podszyła się pod pokrzywdzonego P. P., będącego jednocześnie jej konkubentem i wykorzystała jego wizerunek w taki sposób, że po założeniu konta na portalu społecznościowym dla osób homoseksualnych, przedstawiła pokrzywdzonego na tym koncie jako osobę o tego rodzaju skłonnościach, bez jego wiedzy i zgody.

Podsumowanie

Ustawodawca w art. 23 Kodeksu Cywilnego wymienia przykładowe dobra osobiste, jednakże nie definiuje samego ich pojęcia. Katalog dóbr zawarty we wskazanym artykule nie jest zupełny, wyczerpujący i zamknięty, a sam przepis nie stanowi klauzuli generalnej. Cechą, jaką przypisuje się temu katalogowi jest jego zmienność – mieszczące się w nim dobra ulegają zmianie, podobnie jak przekształcają się stosunki społeczne. Pewne dobra dołączają do tego katalogu, zyskując miano „dóbr osobistych”, inne natomiast zostają z niego wykluczone²⁸. Niektórym dobrom również odmawia się przymiotu „osobistości”, czego potwierdzenie można odnaleźć w orzecznictwie sądów. Można stwierdzić więc, że pojęcie dóbr osobistych cechuje się dynamicznością oraz ma charakter normatywny, tj. do katalogu tych dóbr włączone będą wyłącznie te dobra, które są chronione przez przepisy prawa. Samo istnienie pewnych wartości w życiu społecznym nie będzie jeszcze świadczyło o tym, że mieszczą się one w pojęciu „dóbr osobistych”, przy czym jednocześnie następuje tendencja do poszerzania tego katalogu przez właściwe organy sądów i władzy ustawodawczej. Co ważne i wymaga szczególnego podkreślenia, ani doktryna ani orzecznictwo nie kreują nowych dóbr osobistych a w zasadzie ustalają je, określają w oparciu o dokonywaną wykładnię prawa²⁹.

Godność cyfrowa stanowi współcześnie istotne z punktu widzenia jednostki dobro osobiste, będące elementem godności człowieka i z niej wyprowadzane. Na gruncie prawa, nie wyodrębniono jednak takiego określenia, nie wynika ono również z katalogu dóbr osobistych ujętych w art. 23 KC, ale nie jest to warunkiem *sine non qua*, gdyż katalog ten ma charakter otwarty. W praktyce pojawiają się już takie określenia jak: prywatność cyfrowa czy wolność cyfrowa, nie ma więc przeszkód aby posługiwać się również

²⁶ Zob. szerzej: M. Nowikowska, M. Kozłowski, Analiza wybranych zagrożeń dla tożsamości cyfrowej wynikających z postępu technologicznego, „Journal of Modern Science” 2025, Nr 3, Vol. 63, s. 781-798; A. Pacholska, Wybrane prawne aspekty kradzieży tożsamości w cyberprzestrzeni, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate” 2019, nr 9, s. 41.

²⁷ E. Ryter, Kradzież tożsamości jako efekt naruszenia ochrony danych osobowych w świetle RODO, ustaw karnych oraz innych regulacji prawnych w dobie rosnącej cyberprzestępczości, „Probacja” 2019, nr 4, s. 38.

²⁸ J. Ciszewski, P. Nazaruk (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2019, Legalis.

²⁹ Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna, P. Książak, M. Pyziak-Szafnicka (red.), Wolters Kluwer, Warszawa 2014, Lex.

określeniem „godności cyfrowej”. Nie zauważa się jednak potrzeby poszerzania formalnego, ujętego w przepisach, katalogu dóbr osobistych o „godność cyfrową”, gdyż pociągnęłoby to za sobą konieczność uwzględnienia w nim również innych dóbr o charakterze cyfrowym, a mimo to i tak nie pozwoliłoby na stworzenie go w sposób wyczerpujący. Traktując „godność cyfrową” jako jeden z aspektów godności ludzkiej można uznać, że korzysta ona również z zapewnionej jej ochrony prawnej. Być może pewnym rozwiązaniem, byłoby wprowadzenie do prawa powszechnie obowiązującego przepisów wskazujących, że dobra osobiste jednostki chronione są również w cyberprzestrzeni, co pozwoliłoby rozwiązać wątpliwości jakie rodzą się na tym tle.

W nauce termin ten rozwinął się za granicą, jednak w Polsce brak źródeł naukowych, pomimo iż dziedzina nowych technologii cieszy się dużym zainteresowaniem wśród badaczy i badaczek różnych dyscyplin naukowych. W przekonaniu autorki, należy poświęcić więcej uwagi na rozważania naukowe na tym polu, w tym w szczególności na przeprowadzenie badań i w efekcie stworzenie materiałów naukowo-dydaktycznych pozwalających zwiększyć świadomość na temat tego, czym jest godność człowieka w erze nowych technologii i jakie zagrożenia proces cyfryzacji niesie ze sobą w tym obszarze oraz jak zapobiegać negatywnym zjawiskom powodującym naruszenia dóbr osobistych jednostki w sferze cyberprzestrzeni.

Bibliografia

- Banaszak B., Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, Warszawa 2012.
- Chałubińska-Jentkiewicz K., Nowikowska M., Prawa człowieka w cyberprzestrzeni, Toruń 2025.
- Ciosk K., Model systemowego przeciwdziałania dyskryminacji algorytmicznej – uwagi na tle projektu aktu w sprawie sztucznej inteligencji, „Roczniki Administracji i Prawa” 2022, XX, z. 2.
- Lewandowska-Malec I., Dobra osobiste, Warszawa 2017.
- Drzewicki J., Taylor Swift. Piosenkarka ofiarą fałszywych obrazów wygenerowanych przez AI, Taylor Swift vs. AI, <https://sztucznainteligencjablog.pl/blog/taylor-swift-vs-ai-kontrowersyjne-obrazy-i-ich-konsekwencje/>: Kontrowersyjne obrazy i ich konsekwencje - Sztuczna Inteligencja Blog.
- Głuchowski M., Karalność tworzenia i rozpowszechniania fałszywych treści pornograficznych deepfake, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2023, z. 4.
- Gniewek E., Machnikowski P., Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2019.
- Grzeszak T., Dobro osobiste jako dobro zindywidualizowane, „Przegląd Sądowy” 2018 nr 4.
- Kadioglu Kumtepe Cemre C., S. Riley, Law, technology and Humans, 2024, vol.6 (3); <https://doi.org/10.5204/lthj>.
- Ciszewski J., Nazaruk P. (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2019.
- Księżak P., Pyziak-Szafnicka M. (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna, Warszawa 2014.
- Miąsko Z., Godność cyfrowa jako nowe dobro osobiste – jak nadażyć za rewolucją technologiczną?, <https://www.prawo.pl/prawo/godnosc-cyfrowa-jako-nowe-dobro-osobiste-jak-nadazyc-za-rewolucja-technologiczna,534511.html#:~:text=Pojoy%C4%99cie%20godno%C5%9Bci%20cyfrowej%20akcentuje%20jednak%20to%20podstawowe%20prawo,jej%20autonomii%2C%20integralno%C5%9Bci%20i%20reputacji%20w%20przestrzeni%20cyfrowej.>

- Miąsko Z., Godność cyfrowa w praktyce - studia przypadków naruszeń przez AI, <https://www.prawo.pl/prawo/godnosc-cyfrowa-w-praktyce-studia-przypadkow-naruszen-przez-ai,534602.html>.
- Nowikowska M., Kozłowski M., Analiza wybranych zagrożeń dla tożsamości cyfrowej wynikających z postępu technologicznego, „Journal of Modern Science” 2025, Nr 3, Vol. 63.
- Nowikowska M., Deepfake w nowych mediach - zagrożenie dla tożsamości cyfrowej, „Roczniki Kulturoznawcze” 2025, Nr 4, t. 16, KUL.
- Nowikowska M., Identity Theft. Protection of Personal Data in Cyberspace, [in:] L. Tafaro, I. Laki, I. Florek (eds.), Digital well-being – a concern for the quality of life, Friedman University 2023.
- Nowikowska M., Digital Identity on the Internet – Challenges and Threats [w:] J. Żylińska, K. Huczek, K. Borkowski (red.), Wielowymiarowość Cyberbezpieczeństwa, Warszawa 2024.
- Otto M., Dyskryminacja algorytmiczna w zatrudnieniu. Zarys problemu, „Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej” 2022, nr 29.
- Pacholska A., Wybrane prawne aspekty kradzieży tożsamości w cyberprzestrzeni, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate” 2019, nr 9.
- Piowar J., Uprzedzenia w algorytmach, [w:] M. Mamak-Zdanecka, D. Żuchowska-Skiba (red.), Humanizacja pracy. Technologiczno-społeczny wymiar sztucznej inteligencji. Władza algorytmów? 2019.
- Radwański Z., Koncepcja praw podmiotowych osobistych, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1988, rok L, z. 2.
- Ryter E., Kradzież tożsamości jako efekt naruszenia ochrony danych osobowych w świetle RODO, ustaw karnych oraz innych regulacji prawnych w dobie rosnącej cyberprzestępczości, „Probacja” 2019, nr 4.
- Stańczuk I., Ochrona dóbr osobistych w systemie cyberbezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej, „Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa KUL”, Lublin 2021.
- Szablowska M., Ochrona dóbr osobistych pracownika z perspektywy europeizacji polskiego prawa pracy, „Studia Iuridica Toruniensia” 2006, t. 3.
- Wasiuta O., Wasiuta S., Deepfake jako skomplikowana i głęboko fałszywa rzeczywistość, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate” 2019, nr 9(3).
- Wild M., Wykonanie zobowiązania a ochrona dóbr osobistych w prawie cywilnym, Warszawa 2009.
- Wszendybył-Skulska E., Sztuczna inteligencja w ZZL- korzyści i wyzwania, [w:] M. Urbaniak, A. Tomaszewski (red.), Wyzwania społeczne i technologiczne a nowe trendy w zarządzaniu współczesnymi organizacjami, Warszawa 2020.